

ZAKOŃCZENIE DZIAŁALNOŚCI ORGANIZACJI STOWARZYSZENIA I FUNDACJE

Autor: Radosław Skiba

Aktualizacja i opracowanie: Igor Kamiński

Redakcja: Renata Niecikowska (Stowarzyszenie Klon/Jawor)

3w* 001, stan prawny 1.01.2006

SPIS TREŚCI

WSTĘP	2
I. ZAKOŃCZENIE DZIAŁALNOŚCI STOWARZYSZENIA	3
1. Rozwiązanie się stowarzyszenia na podstawie własnej uchwały	3
2. Rozwiązanie stowarzyszenia przez sąd	4
3. Rozwiązanie w wyniku czynności nadzorczych	4
4. Rozwiązanie stowarzyszenia z innych przyczyn	5
5. Łączenie stowarzyszeń	5
II. ZAKOŃCZENIE DZIAŁALNOŚCI FUNDACJI	6
1. Statutowa likwidacja fundacji	6
2. Ustawowe przyczyny likwidacji	6
3. Statutowe przyczyny likwidacji	7
4. Samolikwidacja	7
5. Sposób likwidacji fundacji	7
6. Przekształcenie fundacji	8
III. POSTĘPOWANIE LIKWIDACYJNE STOWARZYSZENIA LUB FUNDACJI	10
1. Zasady i przebieg likwidacji	10
2. Wykreślenie z Krajowego Rejestru Sądowego	14
3. Odrębności w likwidacji organizacji prowadzących działalność gospodarczą	14
4. Postępowanie upadłościowe – przyczyny, wnioski o ogłoszenie upadłości	15

© Stowarzyszenie Klon/Jawor

Przedruki lub przenoszenie całości lub części tej publikacji na inne nośniki możliwe wyłącznie za zgodą właścicieli praw autorskich.

Autor:

Radosław Skiba (Stowarzyszenie Klon/Jawor)

Aktualizacja i opracowanie:

Igor Kamiński

Redakcja:

Renata Niecikowska (Stowarzyszenie Klon/Jawor)

Niniejsza publikacja powstała z zachowaniem wszelkiej staranności o rzetelność, jednak wydawca nie ponosi odpowiedzialności za skutki zastosowania się do porad zamieszczonych w broszurze lub posłużenie się wzorami udostępnionych dokumentów.

Niniejsza publikacja została wydana dzięki wsparciu finansowemu Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności

oraz ze środków Rządowego Programu „Fundusz Inicjatyw Obywatelskich”

ISBN 83-60337-13-6

Warszawa 2005

WSTĘP

Wśród całej rzeszy zarejestrowanych organizacji pozarządowych znajduje się trudna do określenia liczba stowarzyszeń i fundacji, które choć formalnie istnieją, nie prowadzą aktywnej działalności. Istnienie takich uśpionych organizacji może być spowodowane wieloma przyczynami. Część z tych podmiotów, wobec wypalenia się aktywności ich członków lub wyczerpania się dostępnych środków finansowych, nie jest w stanie realizować swoich celów statutowych. Wydaje się, że najlepszym wyjściem, z takiej sytuacji jest formalne zakończenie bytu organizacji. Celem niniejszej publikacji jest właśnie przybliżenie zagadnień związanych z zakończeniem działalności stowarzyszeń oraz fundacji.

UWAGA: Ilekroć w tekście jest mowa o opłatach za wpisy do KRS należy pamiętać, że od dnia 2 marca 2006 r. regulować je będzie Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398). Nowa ustawa wprowadza zmiany w opłatach za wpisy, m.in. wobec fundacji. W momencie oddawania tekstu do druku nie było jeszcze jednak znane oficjalne stanowisko Ministerstwa Sprawiedliwości dotyczące zapisów ustawy określających zmiany w wysokości opłat za wpisy do KRS. Poza tym, ponieważ sędziowie są niezawisli, może okazać się, że nowe przepisy będą przez nich różnie interpretowane (niezależnie od stanowiska MS), szczególnie zaraz po ich wejściu w życie.

I. ZAKOŃCZENIE DZIAŁALNOŚCI STOWARZYSZENIA

Podstawa prawna:

Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2001 r., Nr 79, poz. 855 z późn. zm.)

1. ROZWIĄZANIE SIĘ STOWARZYSZENIA NA PODSTAWIE WŁASNEJ UCHWAŁY

Rozwiązanie stowarzyszenia może nastąpić na mocy własnej uchwały walnego zebrania członków stowarzyszenia. Dopuszczalność rozwiązania stowarzyszenia na tej podstawie wynika z przepisów prawa oraz z samej istoty stowarzyszenia. Stowarzyszenie jest, bowiem dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych. Dobrowolność stowarzyszenia oznacza, między innymi, swobodę w tworzeniu i znoszeniu stowarzyszeń oraz dobrowolność w przystępowaniu do istniejących stowarzyszeń oraz nieograniczoną swobodę występowania z nich. Możliwość samorozwiązania się stowarzyszenia wynika z art. 10 pkt 9 ustawy Prawo o stowarzyszeniach. Przepis ten stanowi, że wśród koniecznych zapisów statutu powinny znaleźć się regulacje dotyczące sposobu rozwiązania się stowarzyszenia. Ponadto ustawodawca wprost przewidział możliwość „rozwiązania się stowarzyszenia na podstawie własnej uchwały” w art. 36 ust. 1 wspomnianej ustawy.

Uchwała o rozwiązaniu stowarzyszenia

Rozwiązanie stowarzyszenia następuje w wyniku podjęcia odpowiedniej uchwały przez walne zebranie członków (zebranie delegatów). Jest to kompetencja wyłączna walnego zebrania członków (zebrania delegatów). Inny organ stowarzyszenia nie może podjąć takiej uchwały¹. Pomimo iż obowiązujące przepisy nie wskazują na żadne dodatkowe przesłanki ważności uchwały o rozwiązaniu stowarzyszenia, statuty stowarzyszeń przewidują zazwyczaj wymóg uzyskania kwalifikowanej większości głosów dla podjęcia uchwały o rozwiązaniu stowarzyszenia. Rozwiązanie to jest w pełni zrozumiałe i ma na celu zapewnienie większej trwałości stowarzyszenia. Uchwała o rozwiązaniu się stowarzyszenia powinna zawierać przede wszystkim datę rozwiązania stowarzyszenia, która to data, jest jednocześnie datą rozpoczęcia likwidacji. Walne zebranie członków może w przyjętej uchwale wyznaczyć likwidatora organizacji. W razie braku wskazania likwidatora w uchwale i w statucie stowarzyszenia, jego likwidatorami są członkowie zarządu. Jeżeli w statucie nie został wskazany cel, na który zostanie przekazany majątek zlikwidowanego stowarzyszenia, walne zebranie członków powinno podjąć stosowną uchwałę. Brak zapisów statutowych oraz uchwały walnego zebrania członków w tej kwestii powoduje, że o przeznaczeniu majątku orzeka sąd.

Kluby i związki sportowe

Do klubów i związków sportowych, o których mowa w Ustawie z dnia 18 stycznia 1996 r. o kulturze fizycznej (Dz. U. z 2001 r., Nr 81, poz. 889 z późn. zm.), stosuje się przepisy o stowarzyszeniach, m.in. w zakresie ich rozwiązania w drodze podjęcia stosownej uchwały przez walne zgromadzenie członków. W razie podjęcia takiej uchwały ich likwidację zarządza sąd. Sąd wyznacza likwidatora i określa przeznaczenie majątku klubów i związków sportowych.

¹ Suski P., Stowarzyszenia w prawie polskim, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2002.

2. ROZWIĄZANIE STOWARZYSZENIA PRZEZ SĄD

Prawo o stowarzyszeniach przewiduje możliwość rozwiązania stowarzyszenia przez sąd na wniosek organu nadzorującego lub prokuratora w razie, gdy:

1. liczba członków stowarzyszenia zmniejszyła się poniżej liczby członków wymaganej do jego założenia
2. lub stowarzyszenie nie ma przewidzianych w statucie władz i nie ma warunków do ich wyłonienia w okresie nie dłuższym niż rok (art. 31) – wówczas sąd obligatoryjnie rozwiązuje stowarzyszenie
3. oraz działalność stowarzyszenia wykazuje rażące lub uporczywe naruszenie prawa albo postanowień statutu, a nie ma warunków do przywrócenia działalności zgodnej z prawem lub statutem (art. 29 ust. 1 pkt 3) – wówczas sąd może rozwiązać stowarzyszenie, ale nie ma takiego obowiązku jak wyżej.

W razie zaistnienia okoliczności wymienionych w punkcie 1 i 2 rozwiązanie stowarzyszenia jest wynikiem faktycznego zaprzestania przez stowarzyszenie działalności. W tym wypadku postanowienie o rozwiązaniu stowarzyszenia wydaje sąd na wniosek organu nadzorującego (o czym w dalszej części tekstu). Sąd nie może wydać takiego postanowienia z urzędu. Do założenia stowarzyszenia potrzebnych jest co najmniej 15 osób (art. 9). Jest to zarazem minimalna liczba członków stowarzyszenia. W sytuacji, gdy członków stowarzyszenia jest mniej niż piętnastu, powinno ono ulec rozwiązaniu. Statut stowarzyszenia powinien określać w szczególności władze stowarzyszenia, tryb ich wyboru oraz kompetencje. W sytuacji, gdy z jakichkolwiek przyczyn stowarzyszenie nie ma przewidzianych w statucie władz i nie ma możliwości ich powołania w okresie nie dłuższym niż rok, jest to przyczyna do rozwiązania stowarzyszenia przez sąd. Jeśli stowarzyszenie nie posiada organu zarządzającego sąd obowiązany jest ustanowić dla niego kuratora.

3. ROZWIĄZANIE W WYNIKU CZYNNOŚCI NADZORCZYCH

Wspomniane wcześniej rozwiązanie stowarzyszenia postanowieniem sądu może być wynikiem czynności przeprowadzonych w ramach nadzoru. Nadzór nad stowarzyszeniami należy do starosty właściwego ze względu na siedzibę stowarzyszenia (art. 8 ust. 5 pkt 2). W razie stwierdzenia, że działalność stowarzyszenia jest niezgodna z prawem lub narusza postanowienia statutu, organ nadzorujący, w zależności od rodzaju i stopnia nieprawidłowości, może:

1. wystąpić o ich usunięcie w określonym terminie,
2. udzielić ostrzeżenia władzom stowarzyszenia,
3. wystąpić do sądu o zastosowanie środków przewidzianych w art. 29 ustawy.

Sąd natomiast, na wniosek organu nadzorującego lub prokuratora, może zastosować jeden z wymienionych środków:

1. udzielić upomnienia władzom stowarzyszenia,
2. uchylić niezgodną z prawem lub statutem uchwałę stowarzyszenia,
3. rozwiązać stowarzyszenie.

Bez wątpienia rozwiązanie stowarzyszenia jest najsurowszym środkiem, który może zastosować sąd. Aby zastosować ten środek sąd powinien stwierdzić, że działalność stowarzyszenia wykazuje rażące lub uporczywe naruszenie prawa albo postanowień statutu oraz brak jest warunków do przywrócenia działalności zgodnej z prawem lub statutem.

Wynika z tego, że nie każde naruszenie prawa lub statutu może być powodem rozwiązania stowarzyszenia. Przez rażące naruszenie prawa lub statutu należy rozumieć naruszenie podstawowych norm, wyraźne, oczywiste, bezsporne. Uporczywość naruszenia wiąże się natomiast z wielokrotnością, powtarzalnością.

O braku warunków do przywrócenia działalności zgodnej z prawem lub statutem można mówić, gdy stowarzyszenie programowo działa sprzecznie z przepisami i nie zamierza tego kierunku swej działalności zmienić².

W wypadku, kiedy sąd dojdzie do wniosku, że istnieją warunki do przywrócenia działalności zgodnej z prawem, może zobowiązać władze stowarzyszenia do usunięcia nieprawidłowości w wyznaczonym terminie i zawiesić postępowanie³.

Sąd rozpoznając wniosek o rozwiązanie stowarzyszenia może na wniosek, lub z własnej inicjatywy, wydać zarządzenie tymczasowe o zawieszeniu w czynnościach zarządu stowarzyszenia, wyznaczając przedstawiciela do prowadzenia bieżących spraw stowarzyszenia (art. 29 ust. 2). Sąd prowadzący postępowanie nie jest związany sankcją proponowaną przez starostę lub prokuratora i może zastosować środek, który uzna za właściwy.

4. ROZWIĄZANIE STOWARZYSZENIA Z INNYCH PRZYCZYŃ

Statut stowarzyszenia może określać wprost przyczyny rozwiązania organizacji. Dopuszczalne jest powołanie organizacji na pewien określony okres lub dla realizacji jakiegoś zadania. W takim wypadku przyjmuje się, że stowarzyszenie powstało na czas oznaczony. Przykładowo można wyobrazić sobie zawiązanie się stowarzyszenia na potrzeby jakiejś jednorazowej akcji (np. komitet budowy pomnika). Z uwagi na fakt, iż założenie stowarzyszenia wymaga znacznego nakładu pracy i środków finansowych w praktyce rozwiązania takie nie są raczej stosowane.

5. ŁĄCZENIE STOWARZYSZEŃ

Przepisy ustawy Prawo o stowarzyszeniach nie przewidują szczególnego trybu łączenia się stowarzyszeń. Wobec tego należy przyjąć, że do połączenia się stowarzyszeń konieczne jest rozwiązanie przynajmniej jednego z nich (lub obu), likwidacja, i bądź przyjęcie członków rozwiązanego stowarzyszenia do stowarzyszenia przejmującego, bądź w wypadku rozwiązania i likwidacji obu stowarzyszeń, utworzenie nowego stowarzyszenia, działającego na podstawie nowego statutu, przyjętego przez członków rozwiązanych stowarzyszeń. W uchwale o rozwiązaniu stowarzyszenie powinno przeznaczyć majątek na rzecz nowej organizacji.

W przypadku złożenia wniosku o wykreślenie stowarzyszenia z Krajowego Rejestru Sądowego z powodu połączenia lub podziału należy, oprócz formularza KRS-X2, dołączyć załącznik KRS-ZS „Zmiana – połączenie, podział”.

² Broł J., Prawo o stowarzyszeniach z komentarzem oraz przepisami wykonawczymi i związkowymi, Wydawnictwo TNOiK, Zielona Góra 1991.

³ Suski P., Stowarzyszenia w prawie polskim...

II. ZAKOŃCZENIE DZIAŁALNOŚCI FUNDACJI

Podstawa prawna:

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz. U. z 1991 r., Nr 46, poz. 203 z późn. zm.)

1. STATUTOWA LIKWIDACJA FUNDACJI

W ustawie o fundacjach problematyce zakończenia działalności fundacji ustawodawca poświęcił tylko jeden artykuł (art. 15). Dlatego też istnieją dość duże rozbieżności poglądów na temat możliwych przyczyn likwidacji fundacji. Z pewnością fundacja nie może, w przeciwieństwie do stowarzyszenia, zostać rozwiązana wyłącznie na mocy uchwały własnego organu lub decyzji fundatora. Niektórzy prawnicy uważają, że fundację można zlikwidować wyłącznie w przypadkach wyraźnie przewidzianych w ustawie. To stanowisko oznacza, że fundację można zlikwidować wyłącznie, gdy przewiduje to ustawodawca, nie zaś na mocy postanowień statutu lub z woli jakiegokolwiek organu fundacji⁴. Zdaniem innych ustawodawca nie wyłączał możliwości statutowej likwidacji fundacji.

2. USTAWOWE PRZYCZYNY LIKWIDACJI

Przepisy ustawy o fundacjach stanowią, że fundacja powinna zostać zlikwidowana jeśli (art. 15 ust. 1 ustawy o fundacjach):

> osiągnięto cel, dla którego została ustanowiona

Przyczyna ta w zasadzie nie ma żadnego znaczenia praktycznego. Wynika to z bardzo ogólnego sposobu określania celów fundacji w zdecydowanej większości statutów. W związku z powyższym w praktyce nie jest możliwa sytuacja, w której nastąpiłoby całkowite osiągnięcie zakładanych przez fundację celów.

> wyczerpano środki finansowe i majątek fundacji

Przyczyna ta może znaleźć zastosowanie praktyczne. Łatwo bowiem wyobrazić sobie sytuację, w której fundacja realizując cele określone w statucie, wyzbywa się całego swojego majątku. Działanie takie nie musi być przejawem niegospodarności, lecz może być spowodowane sytuacją obiektywną.

Dodatkowo Kodeks cywilny przewiduje, że każda osoba prawna, w tym również fundacja, powinna zostać zlikwidowana w razie braku możliwości prowadzenia swoich spraw z powodu braku powołanych do tego organów (art. 42 k.c.). Zgodnie z art. 42 k.c. jeżeli osoba prawna, a więc również fundacja, nie może prowadzić swoich spraw z powodu braku powołanych do tego organów, sąd ustanawia dla niej kuratora. Ustanowiony przez sąd kurator powinien postarać się niezwłocznie o powołanie organów fundacji, a w razie niemożności ich powołania, powinien złożyć wniosek o likwidację fundacji. Jak więc widać, w tym przypadku likwidacja fundacji nie następuje automatycznie, lecz powinna być poprzedzona staraniami o powołanie organów fundacji w celu umożliwienia jej dalszej działalności. Ustawa o fundacjach stanowi wyraźnie, że każda fundacja musi posiadać zarząd. Ponadto statuty poszczególnych fundacji mogą przewidywać powołanie jeszcze innych władz fundacji.

⁴ Izdebski H., Fundacje i stowarzyszenia. Komentarz, orzecznictwo, skorowidz, Oficyna Wydawnicza Transiit, Warszawa 2001.

W takiej sytuacji brak tych organów, jeżeli powoduje „niemożliwość prowadzenia przez fundację jej spraw”, może być powodem jej likwidacji.

W razie zaistnienia przyczyn wskazanych wcześniej fundacja powinna być, a nie tylko może być, zlikwidowana. Z samej istoty fundacji, jako wyodrębnionego majątku służącego realizacji celu określonego przez fundatora, wynika konieczność jej likwidacji w razie wyczerpania się majątku lub osiągnięcia celu, dla którego została ustanowiona.

3. STATUTOWE PRZYCZYNY LIKWIDACJI

Kwestią sporną pozostaje możliwość określenia w statucie fundacji przyczyn jej likwidacji innych niż określone w art. 15 ustawy o fundacjach oraz w innych ustawach. Niektórzy prawnicy uznają, że ze zwrotu „...jeżeli statut fundacji nie przewiduje likwidacji fundacji” można wyprowadzić wniosek, iż statut może przewidywać likwidację fundacji, wskazując także, inne niż określone w ustawach, przyczyny uzasadniające wszczęcie postępowania likwidacyjnego. Statut fundacji może ponadto regulować tryb tego postępowania. Jeżeli chodzi o konkretne statutowe przyczyny likwidacji fundacji, to najczęściej przyjmuje się, że statut fundacji może przewidzieć likwidację fundacji:

- > po upływie terminu określonego w akcie fundacyjnym (akt fundacyjny to akt notarialny, zawierający oświadczenie woli fundatora o ustanowieniu fundacji),
- > po ziszczeniu się warunku rozwiązującego, z zastrzeżeniem którego został dokonany akt fundacyjny.

W tych przypadkach fundacja nie traciłaby oczywiście automatycznie osobowości prawnej. Zaistnienie jednej z tych okoliczności uzasadniałoby jedynie konieczność wszczęcia postępowania likwidacyjnego przez kompetentne w tym zakresie organy fundacji⁵.

Dotychczasowe orzecznictwo Sądu Najwyższego wyklucza jednakże możliwość likwidacji fundacji z przyczyn innych, niż wyraźnie wskazane w przepisach prawa. Sąd Najwyższy stoi bowiem na stanowisku, że statut fundacji nie może określać innych podstaw utraty osobowości prawnej przez fundację niż określone w ustawie o fundacjach. Natomiast dopuszczalne jest, zdaniem Sądu Najwyższego, określenie w statucie sposobu likwidacji fundacji. Innymi słowy statut może regulować (precyzować) zasady likwidacji fundacji⁶.

4. SAMOLIKWIDACJA

Z analizy przepisów ustawy o fundacjach można wyciągnąć wniosek, że fundacja nie może być zlikwidowana z woli jakiegokolwiek organu fundacji. Oznacza to, że ani zarząd fundacji, ani rada fundacji, ani nawet fundator, nie mogą zdecydować o likwidacji fundacji. Niestety, bardzo często fundatorzy nie rozumieją, że fundacja po rejestracji jest podmiotem od nich niezależnym. Wielu z nich jest przekonanych, że skoro powołało fundację i wyposażyło ją w swój majątek, to mają również pełne prawo do podjęcia decyzji o jej zlikwidowaniu. Pogląd ten jest, jak wcześniej napisano, zupełnie błędny. Zapisy statutu dające fundatorowi lub innym organom prawo do decydowania o likwidacji fundacji należy uznać za niezgodne z prawem.

5. SPOSÓB LIKWIDACJI FUNDACJI

Statutowa likwidacja fundacji

Statut fundacji powinien określać sposób jej likwidacji w razie zaistnienia przyczyn określonych w ustawie o fundacjach. Statut powinien wskazywać przede wszystkim, jaki organ jest uprawniony do podjęcia decyzji o likwidacji fundacji oraz w jakim trybie decyzja taka może zostać podjęta. Najczęściej kompetencję do podjęcia decyzji o likwidacji fundacji powierza

się fundatorowi, radzie fundatorów lub radzie fundacji. W przypadku tych dwóch ostatnich organów podjęcie uchwały o likwidacji fundacji wymaga z reguły kwalifikowanej większości głosów (2/3, 3/4). W braku statutowych postanowień odnośnie trybu likwidacji fundacji, o sposobie likwidacji orzeka sąd. Statut fundacji powinien również określać przeznaczenie środków majątkowych pozostających po jej likwidacji. Najczęściej statuty fundacji przewidują przekazanie majątku pozostałego po likwidacji innym fundacjom, stowarzyszeniom lub instytucjom, których działalność odpowiada celom fundacji. Niedopuszczalny jest powrót składników majątku fundacji do fundatora.

Przymusowa likwidacja fundacji

Przymusowa likwidacja fundacji jest możliwa w razie zaistnienia ustawowych przyczyn likwidacji. Organem uprawnionym do wystąpienia do sądu z wnioskiem o likwidację fundacji jest właściwy minister lub starosta właściwy ze względu na siedzibę fundacji (sprawują oni nadzór nad działalnością fundacji). Właściwym ministrem, zgodnie z art. 9 ust. 2 ustawy, jest minister, którego zakres działania odpowiada celom fundacji. Jeżeli cele fundacji wkraczają w zakres działania dwóch lub więcej ministrów, właściwym ministrem jest ten, z którego zakresem działania wiążą się główne cele fundacji. Fundator posiada uprawnienie do wskazania ministra właściwego ze względu na cele fundacji. Powinien wówczas złożyć stosowne oświadczenie, dołączyć je do statutu i przekazać sądowi prowadzącemu rejestr. W przypadku, kiedy fundator nie skorzystał ze swego uprawnienia, właściwego ministra wskazuje sąd.

Dodatkowym warunkiem złożenia wniosku przez organy sprawujące nadzór nad działalnością fundacji jest stwierdzenie, że postanowienia statutu nie przewidywały likwidacji fundacji (likwidacja statutowa) lub postanowienia statutu w tym przedmiocie nie były wykonywane.

Warunkami dopuszczalności przymusowej likwidacji fundacji są więc:

- > zaistnienie okoliczności określonych w ustawie,
- > brak zapisów statutowych regulujących sposób likwidacji fundacji lub
- > sytuacja, gdy statut zawiera regulacje odnoszące się do likwidacji fundacji, lecz zapisy te nie są wykonywane.

6. PRZEKSZTAŁCENIE FUNDACJI

Zmiana celów fundacji

Ustanawiając fundację fundator określa w akcie notarialnym cele, dla których jest ona ustanawiana. Ponadto cele fundacji są wyraźnie wskazane w statucie. Ustawa o fundacjach przewiduje możliwość zmiany celu fundacji tylko wówczas, gdy wyraźnie dopuszczają to zapisy statutu. Brak w statucie odpowiedniego postanowienia oznacza niedopuszczalność zmiany celu fundacji, nawet przez fundatora⁷. Ograniczenie to wynika z przyjęcia, że wola fundatora o przekazaniu majątku fundacji na określony cel nie powinna być zmieniana decyzją władz fundacji, jeżeli fundator nie upoważnił ich do tego w statucie. Dodatkowym argumentem przeciwko dopuszczalności zmiany celu fundacji jest potrzeba zachowania zaufania społecznego do fundacji, jako organizacji użyteczności publicznej, dlatego też zmiany celu fundacji nie może dokonać nawet fundator.

Jeśli statut fundacji przewiduje możliwość zmiany celu fundacji, do jej dokonania uprawniony jest organ fundacji wskazany w statucie. Daleko idąca zmiana celu fundacji prowadzić może do faktycznego przekształcenia fundacji w nową organizację. Dlatego też kwestią

sporną jest zakres dopuszczalnej zmiany celu fundacji. Przepisy ustawy nie przewidują w tym zakresie żadnych ograniczeń. Natomiast z zasady poszanowania woli fundatora i potrzeby ochrony zaufania społecznego do fundacji wywodzi się tezę, że "zmiana celów fundacji nie powinna prowadzić do przekształcenia jej w nową fundację, o diametralnie różnym od pierwotnego zakresie działania. Przeznaczony przez fundatora majątek winien służyć celowi, dla którego fundacja powstała"⁸.

Połączenie z inną fundacją

Połączenie fundacji z inną fundacją może nastąpić w drodze przejścia jednej fundacji (przejmowanej) przez drugą (przejmującą). Podstawą połączenia są uchwały statutowo upoważnionych organów obu fundacji. Uchwały te powinny wskazywać, która z fundacji będzie fundacją przejmującą, który statut będzie stanowił podstawę dalszej działalności oraz datę połączenia. Warunkiem połączenia fundacji jest zbieżność celów statutowych obu podmiotów. Uchwały o połączeniu fundacji stanowią podstawę wpisu w Krajowym Rejestrze Sądowym. Z momentem dokonania wpisu w KRS fundacja przejmwana przestaje istnieć, a jej majątek w całości przechodzi na fundację przejmującą (również wszelkie zobowiązania i wierzytelności)⁹. Fundacja przejmwana powinna złożyć wniosek do KRS o wykreślenie jej z rejestru na formularzu KRS-X2 wraz z załącznikiem KRS-ZS (zmiana – połączenie, podział). Jeżeli w wyniku połączenia w fundacji przejmującej dochodzi do zmian wymagających zgłoszenia do Krajowego Rejestru Sądowego (np. zmiana składu władz, statutu), fundacja przejmwająca powinna złożyć wniosek o rejestrację tych zmian, na formularzu KRS-Z20 wraz z odpowiednimi załącznikami.

⁷ Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7.07.1993 r., III CZP 88/93, OSNC 1994/1/14.

⁸ Bugajna-Sporczyk D., Janson I., Zakładamy fundację, Wydawnictwo Zrzeszenia Prawników Polskich, Warszawa 1994.

⁹ Bugajna-Sporczyk D., Janson I., Zakładamy fundację...

III. POSTĘPOWANIE LIKWIDACYJNE STOWARZYSZENIA LUB FUNDACJI

1. ZASADY I PRZEBIEG LIKWIDACJI

Likwidacja to proces zmierzający do całkowitego zakończenia działalności stowarzyszenia/fundacji, rozdysponowania ich majątku oraz wykreślenia z Krajowego Rejestru Sądowego. Celem likwidacji jest, więc między innymi, zaspokojenie wierzycieli, a zadaniem likwidatora upłynnienie całego majątku likwidowanej organizacji. Stowarzyszenie/fundacja w likwidacji nie może kontynuować dotychczasowej działalności i prowadzić działalności określonej w statucie.

Podstawą rozpoczęcia likwidacji stowarzyszenia może być:

1. uchwała o rozwiązaniu się stowarzyszenia (samorozwiązanie się),
2. postanowienie sądu o rozwiązaniu stowarzyszenia,
3. uchylenie postanowienia sądu o wpisaniu stowarzyszenia do rejestru,
4. postanowienia statutu w tym względzie,
5. uchwalenie ustawy o rozwiązaniu stowarzyszenia.

Podstawą rozpoczęcia likwidacji fundacji może być:

1. osiągnięcie celu, dla którego fundacja była ustanowiona lub
2. wyczerpanie środków finansowych i majątku fundacji.

Zaistnienie jednej z wymienionych wyżej okoliczności otwiera drogę postępowania likwidacyjnego. W trakcie likwidacji stowarzyszenie/fundacja zachowuje osobowość prawną. Traci ją bowiem dopiero z chwilą wykreślenia z rejestru¹⁰. Rozwiązanie stowarzyszenia utworzonego i działającego na podstawie ustawy może nastąpić na podstawie innej ustawy. Przykładem stowarzyszenia działającego na podstawie ustawy jest Polski Czerwony Krzyż (Dz. U. z 1964 r., Nr 41, poz. 276).

Likwidacji stowarzyszenia poświęcony jest rozdział 5 ustawy Prawo o stowarzyszeniach. W art. 36-39 zawarto regulacje związane z zasadami przeprowadzania likwidacji oraz określono obowiązki likwidatora.

O likwidacji fundacji mówi wyłącznie art. 15 ustawy o fundacjach.

Likwidator

Z chwilą zarządzenia likwidacji członkowie zarządu przestają mieć prawo reprezentowania stowarzyszenia/fundacji. W ich imieniu działa likwidator (likwidatorzy).

- > W wypadku samorozwiązania się stowarzyszenia likwidatorami są członkowie jego zarządu, chyba, że statut lub uchwała o rozwiązaniu stowarzyszenia, podjęta przez walne zebranie, stanowi inaczej. Oznacza to, że jeżeli ani statut, ani uchwała walnego zebrania nie normują tej kwestii, likwidatorami stowarzyszenia są członkowie zarządu (art. 36).

- > W razie rozwiązania stowarzyszenia/fundacji przez sąd i zarządzenia likwidacji, sąd wyznacza likwidatora.
- > W razie złożenia wniosku w sprawie likwidacji fundacji przez ministra (starostę), zgłasza on do sądu swojego kandydata na likwidatora. Uzasadniając swój wniosek organ nadzoru powinien dołączyć dokumenty świadczące o przyczynach złożenia wniosku.
- > W wypadku ustanowienia kilku likwidatorów (np. likwidatorami zostają dotychczasowi członkowie zarządu) sposób ich reprezentacji powinien zostać określony w uchwale walnego zebrania lub w postanowieniu sądu. Jeżeli likwidatorami zostali członkowie zarządu i w statucie stowarzyszenia/fundacji brak jest odpowiednich postanowień, należy przyjąć, że stosuje się do nich odpowiednio postanowienia statutu o reprezentacji zarządu¹¹. Może to być reprezentacja jedno- lub kilkuosobowa.

Obowiązki likwidatora

Podstawowym obowiązkiem likwidatora jest przeprowadzenie likwidacji w możliwie najkrótszym czasie, w sposób zabezpieczający majątek likwidowanego stowarzyszenia/fundacji przed nieuzasadnionym uszczupleniem.

- > Likwidacja stowarzyszenia powinna zostać ukończona w ciągu roku od dnia jej zarządzenia. Początek terminu określa data podjęcia uchwały lub data wskazana w postanowieniu sądu o rozwiązaniu stowarzyszenia i zarządzeniu likwidacji. Jeżeli likwidacja nie zostanie zakończona w rocznym terminie, likwidatorzy obowiązani są przedstawić przyczyny opóźnienia sądowi, który w razie uznania opóźnienia za usprawiedliwione przedłuża termin likwidacji albo zarządza zmianę likwidatorów (art. 37 ust. 3 ustawy Prawo o stowarzyszeniach).
- > Przepisy ustawy o fundacjach nie dają żadnych wskazówek, co do sposobu przeprowadzania likwidacji fundacji¹² oraz czasu, w jakim likwidacja powinna zostać zakończona. Stwarza to duże problemy praktyczne. Wydaje się, że przez analogię należy stosować przepisy dotyczące likwidacji innych osób prawnych, takich jak np. stowarzyszeń (art. 36-39 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach), spółdzielni (art. 113-129 ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze) oraz spółek (art. 270-290 i 459-478 ustawy z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych).

Ponadto likwidator powinien:

1. W sytuacji, gdy likwidator nie został wyznaczony postanowieniem sądu – zawiadomić sąd rejestrowy, tj. właściwy według miejsca siedziby stowarzyszenia/fundacji sąd rejonowy, o wszczęciu likwidacji oraz podać swoje personalia, adres zamieszkania i sposób reprezentacji.
2. Podać do publicznej wiadomości informację o wszczęciu postępowania likwidacyjnego. Likwidator może wywiesić stosowne zawiadomienie w urzędzie gminy, budynku sądu lub lokalu stowarzyszenia/fundacji albo zamieścić ogłoszenie w gazecie lokalnej lub o zasięgu ogólnokrajowym.
3. Dokonać wszelkich czynności prawnych niezbędnych do przeprowadzenia likwidacji (ściągnięcie wierzytelności, wypełnienie zaciągniętych zobowiązań).
4. Przystąpić do sporządzenia sprawozdania finansowego na dzień otwarcia likwidacji oraz listy zobowiązań.
5. Sporządzić plan finansowy likwidacji i plan zaspokojenia zobowiązań.
6. Po zakończeniu likwidacji przedstawić właściwemu organowi organizacji do zatwierdzenia sprawozdanie finansowe na dzień zakończenia likwidacji.

¹¹ Suski P, Stowarzyszenia w prawie polskim...

¹² Sąd Najwyższy dopuszcza określenie w statucie fundacji sposobu jej likwidacji – patrz część o statutowych przyczynach likwidacji fundacji.

¹⁰ Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 13.12.95 r. IACr935/95.

7. Po zakończeniu likwidacji zgłosić sądowi wniosek o wykreślenie z Krajowego Rejestru Sądowego.

Przebieg likwidacji

Pierwszą czynnością likwidatora, ustanowionego na podstawie zapisów statutu likwidowanego podmiotu lub powołanego uchwałą władz organizacji, jest zawiadomienie sądu o wszczęciu likwidacji i wyznaczeniu jego osoby jako likwidatora oraz podanie swoich danych personalnych.

Wniosek o zmianę wpisu w KRS

Likwidator zobowiązany jest również złożyć wniosek o wpis do rejestru stowarzyszeń i fundacji informacji o otwarciu likwidacji. W tym celu powinien złożyć wniosek o zmianę wpisu w Krajowym Rejestrze Sądowym – likwidacja, rozwiązanie/unieważnienie (formularz KRS-Z61). Do wniosku trzeba dołączyć: załącznik KRS-ZR (dotyczący danych likwidatora, zarządcy, przedstawiciela lub reprezentanta upadłego) oraz załącznik KRS-ZK (w celu wykreślenia dotychczasowego organu reprezentacji i osób wchodzących w jego skład oraz nowego sposobu reprezentacji). We wniosku o wpis otwarcia likwidacji (KRS-Z61) należy podać przyczynę rozwiązania organizacji, sposób jej reprezentacji przez likwidatorów oraz nazwę po otwarciu likwidacji. Do wniosku należy dołączyć dokumenty świadczące o zasadności wniosku oraz dowód ustanowienia likwidatora.

UWAGA: Aktualne wzory formularzy KRS należy pobierać ze strony Ministerstwa Sprawiedliwości (www.ms.gov.pl) lub bezpośrednio w sądach rejestrowych.

Koszt zmian w KRS jest bezpłatny dla stowarzyszeń (od dnia 29 czerwca 2003 r.) oraz dla fundacji. Jednak w przypadku zmiany wpisu w rejestrze przedsiębiorców stowarzyszenia muszą ponieść opłatę, która wynosi 400 zł (fundacje nie płacą za wpisy i ich zmiany w rejestrze przedsiębiorców). W wypadku jednoczesnego wniesienia przez likwidatora kilku wniosków (nawet na odrębnych formularzach) o dokonanie kilku zmian w Krajowym Rejestrze Sądowym należy uiścić tylko jedną opłatę, z tym że jeżeli przepis przewiduje dla danego rodzaju spraw opłaty w różnych wysokościach – pobiera się opłatę wyższą.

UWAGA: Od dnia 2 marca 2006 r. opłaty za wpisy do KRS regulować będzie Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398). Ustawa ta wprowadza zmiany w opłatach za wpisy m.in. wobec fundacji, które będą ponosić opłaty zarówno za pierwszy wpis, jak i za zmiany wpisów w KRS.

Nazwa likwidowanej organizacji

Najczęściej organizacja zachowuje swoją dotychczasową nazwę, czasami z dodaniem słów „w likwidacji”. Odnosnie spółek handlowych przepisy wyraźnie przewidują, że likwidację prowadzi się pod firmą spółki z dodaniem oznaczenia „w likwidacji”. W ustawie Prawo o stowarzyszeniach oraz w ustawie o fundacjach brak jest takiego zastrzeżenia, jednakże można w tym zakresie stosować poślikwidownie przepisy Kodeksu spółek handlowych.

Ogłoszenie likwidacji

Następnie likwidator powinien, o czym była mowa wcześniej, podać do publicznej wiadomości informację o wszczęciu postępowania likwidacyjnego. Oprócz ogłoszenia o likwidacji w prasie, wskazane jest imienne poinformowanie również podmiotów pozostających w stałych stosunkach prawnych z organizacją. W przypadku stowarzyszeń/fundacji wpisanych równocześnie do rejestru przedsiębiorców, wpis likwidacji jest ogłaszany w Monitorze Sądowym i Gospodarczym. Koszt ogłoszenia wpisu wynosi 250 zł¹³.

Sporządzenie sprawozdania finansowego

Kolejną czynnością likwidatora jest sporządzenie sprawozdania finansowego. Sprawozdanie finansowe sporządza się na dzień bilansowy, którym jest dzień zamknięcia ksiąg rachunkowych. Księgi rachunkowe zamyka się na dzień poprzedzający dzień postawienia jednostki w stan likwidacji lub upadłości. Zamknięcie ksiąg rachunkowych polega na nieodwracalnym wyłączeniu możliwości dokonywania zapisów księgowych w zbiorach tworzących zamknięte księgi rachunkowe¹⁴. Sprawozdanie finansowe jednostek nieprowadzących działalności gospodarczej składa się z:

1. bilansu,
2. rachunku wyników (zysków i strat),
3. informacji dodatkowej obejmującej wprowadzenie do sprawozdania finansowego oraz dodatkowe informacje i objaśnienia.

Księgi rachunkowe otwiera się na dzień rozpoczęcia likwidacji stowarzyszenia/fundacji, w ciągu 15 dni od zaistnienia zdarzenia uzasadniającego ich otwarcie. Księgi rachunkowe zamyka się na dzień zakończenia likwidacji, nie później niż w ciągu 3 miesięcy od dnia zaistnienia zdarzenia uzasadniającego ich zamknięcie.

W ramach niniejszego opracowania nie ma miejsca na bliższe przedstawienie problemów księgowych związanych z likwidacją stowarzyszenia, stąd też jedynie sygnalizujemy zagadnienia związane z tą tematyką.

Inne działania likwidatora

Likwidator zobowiązany jest sporządzić listę wierzycieli i dłużników organizacji. Po jej sporządzeniu powinien przystąpić do egzekwowania długów i zaspokojenia wierzycieli. W ramach likwidacji likwidator może dokonywać wszelkich czynności prawnych niezbędnych do przeprowadzenia likwidacji (np. składać oświadczenia woli o rozwiązaniu umów zawartych z organizacją, zawierać nowe umowy niezbędne do przeprowadzenia likwidacji – z kancelarią prawniczą, z biegłym rewidentem).

Majątek zlikwidowanej organizacji

Koszty likwidacji pokrywa się z majątku organizacji. Nie ma więc możliwości prowadzenia likwidacji, jeśli jej majątek nie wystarcza na pokrycie kosztów likwidacji. Pozostały po przeprowadzeniu likwidacji majątek zlikwidowanej organizacji przeznaczony jest na cele, określone w statucie lub uchwale władz organizacji. W braku stosownych postanowień sąd decyduje o przeznaczeniu majątku organizacji.

¹³ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 kwietnia 1996 r. w sprawie organizacji, sposobu wydawania i rozpowszechniania oraz podstawy ustalania ceny numerów Monitora Sądowego i Gospodarczego i wysokości opłat za zamieszczenie w nim ogłoszenia lub obwieszczenia (Dz. U. Nr 45, poz. 204 z późn. zm.).

¹⁴ Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2002 r., Nr 76, poz. 694 z późn. zm.).

2. WYKREŚLENIE Z KRAJOWEGO REJESTRU SĄDOWEGO

Po zakończeniu likwidacji następuje zamknięcie ksiąg rachunkowych na dzień zakończenia likwidacji oraz sporządza się sprawozdanie finansowe. Likwidator powinien złożyć w sądzie rejestrowym wniosek o wykreślenie organizacji z Krajowego Rejestru Sądowego. Wniosek należy złożyć na urzędowym formularzu KRS-X2. Do wniosku o wykreślenie organizacji z rejestru należy dołączyć:

- > orzeczenie sądu o rozwiązaniu organizacji lub uchwałę władz o rozwiązaniu,
- > sprawozdanie finansowe,
- > dowód wniesienia opłaty.

Od wniosku o wykreślenie podmiotu z rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz publicznych zakładów opieki zdrowotnej, połączone z wykreśleniem z Krajowego Rejestru Sądowego, pobiera się wpis w wysokości 300 zł. Fundacje nie powinny ponosić opłaty za wykreślenie z KRS do końca lutego 2006 r. Od 2 marca 2006 r. Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398) znosi zwolnienie fundacji od opłat sądowych i będą one ponosić opłatę także za wykreślenie z KRS.

Z chwilą wykreślenia z rejestru stowarzyszenie/fundacja traci osobowość prawną.

O zakończeniu działalności przez stowarzyszenie/fundację należy powiadomić właściwy urząd skarbowy, ZUS oraz urząd statystyczny.

3. ODRĘBNOŚCI W LIKWIDACJI ORGANIZACJI PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ

W przypadku organizacji prowadzącej działalność gospodarczą możemy mieć do czynienia z trzema różnymi sytuacjami:

1. zapadła decyzja o likwidacji organizacji prowadzącej działalność gospodarczą,
2. zapadła decyzja o likwidacji prowadzonej przez organizację działalności gospodarczej (ale organizacja kontynuuje swoją działalność statutową),
3. organizacja prowadząca działalność gospodarczą zaprzestała spłacania swoich długów i została ogłoszona jej upadłość.

Jak wcześniej wspomniano działalność gospodarcza organizacji może ulec likwidacji, bądź na skutek zakończenia działalności organizacji (przestaje istnieć organizacja, więc likwidacji podlega również prowadzona przez nią działalność gospodarcza), bądź na skutek podjęcia decyzji o zakończeniu działalności gospodarczej (organizacja chce nadal działać, rezygnuje jedynie z prowadzenia działalności gospodarczej). W obu tych sytuacjach należy postępować analogicznie jak w wypadku likwidacji. W pierwszym wypadku znajduje w pełni zastosowanie wcześniej opisana procedura, z tą różnicą, że wszelkie wpisy (zmiany) w rejestrze w są obowiązkowo ogłaszane w Monitorze Sądowym i Gospodarczym. Oznacza to konieczność każdorazowego uiszczenia opłaty za ogłoszenie w wysokości 250 zł.

Natomiast w drugiej sytuacji proces likwidacji działalności gospodarczej rozpoczyna się od podjęcia uchwały o zaprzestaniu prowadzenia działalności gospodarczej przez odpowiedni organ organizacji. Następnym krokiem jest wyznaczenie likwidatora (najczęściej funkcję tę będzie pełnił zarząd). Likwidator przeprowadza postępowanie likwidacyjne, a po jego zakończeniu przekazuje cały pozostały majątek na cele statutowe organizacji. Wcześniej

następuje zamknięcie ksiąg rachunkowych na dzień zakończenia likwidacji oraz sporządza się sprawozdanie finansowe. Następnie należy złożyć wniosek o wykreślenie podmiotu z rejestru przedsiębiorców (na formularzu KRS-X1). Od wniosku o wykreślenie stowarzyszenia/fundacji z rejestru przedsiębiorców bez wykreślenia z Krajowego Rejestru Sądowego pobiera się wpis stały w wysokości 150 zł.

W wypadku stowarzyszenia/fundacji wpisanego do rejestru przedsiębiorców, wpis o likwidacji, jak i każdy inny wpis jest ogłaszany w Monitorze Sądowym i Gospodarczym. Koszt ogłoszenia wpisu wynosi 250 zł.

Trzeci przypadek, a więc gdy organizacja prowadząca działalność gospodarczą zaprzestała spłacania swoich długów, został omówiony w dalszej części tej publikacji.

4. POSTĘPOWANIE UPADŁOŚCIOWE – PRZYCZYNY, WNIOSK O OGŁOSZENIE UPADŁOŚCI

Każde stowarzyszenie prowadzące działalność gospodarczą jest podmiotem gospodarczym (przedsiębiorcą) i może zostać ogłoszona jego upadłość¹⁵. Może również zostać ogłoszona upadłość oddziału stowarzyszenia posiadającego osobowość prawną, jeżeli prowadziło ono działalność gospodarczą. To samo dotyczy fundacji.

Upadłość może zostać ogłoszona wobec przedsiębiorcy (dłużnika), który:

1. zaprzestał płacenia długów (ma wierzycieli, których nie spłaca),
2. gdy jego majątek nie wystarcza na zaspokojenie długów (w dokumentach księgowych występuje nadwyżka zobowiązań nad aktywami),
3. nie ma perspektyw odzyskania zdolności płatniczej lub zwiększenia wartości majątku.

Do ogłoszenia upadłości konieczne jest stwierdzenie, że:

1. fakt niepłacenia wymagalnych zobowiązań (długów) jest konsekwencją trwałej utraty zdolności płatniczej, a nie wynika z przejściowych trudności,
2. majątek dłużnika jest w stanie pokryć koszty postępowania upadłościowego.

Wniosek o ogłoszenie upadłości

Postępowanie w sprawie ogłoszenia upadłości uregulowane jest w ustawie z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. Nr 60, poz. 535 z późn. zm.). O ogłoszeniu upadłości orzeka sąd. Wniosek do sądu o ogłoszenie upadłości organizacji może zgłosić każdy z jej wierzycieli, zarząd, każda z osób uprawnionych do reprezentacji oraz likwidator. Likwidator organizacji prowadzącej działalność gospodarczą obowiązany jest zgłosić do sądu wniosek o ogłoszenie upadłości, gdy jego zdaniem majątek organizacji nie wystarcza na pokrycie jego długów.

Postępowanie w sprawie ogłoszenia upadłości prowadzi sąd rejonowy – sąd gospodarczy właściwy ze względu miejsce, gdzie jest prowadzona główna działalność gospodarcza (znajduje się główny zakład przedsiębiorstwa prowadzonego przez organizację).

Celem upadłości jest ochrona wierzycieli poprzez „zamrożenie” majątku dłużnika, z jednej strony przez uniemożliwienie uszczuplania jego majątku, z drugiej strony przez zahamowanie narastania jego obciążeń (np. przez ustanie narastania odsetek).

Ogłoszenie upadłości pozwala na weryfikację stanu majątku dłużnika, ma on bowiem obowiązek na żądanie sądu złożyć aktualny bilans, rachunek wyników (zysków i strat) i spis wierzycieli.

¹⁵ Postanowienie z dnia 19 czerwca 1996 r., III CZP 66/96 (OSNC 1996/10/133).

Podmiot prowadzący działalność gospodarczą ma obowiązek złożenia w sądzie wniosku o ogłoszenie upadłości, nie później niż w ciągu dwóch tygodni od dnia zaprzestania płacenia długów. W wypadku organizacji odpowiedzialnym za dopełnienie tego obowiązku jest jej zarząd.

Wniosek o ogłoszenie upadłości składany przez organizację (jako dłużnika) powinien zawierać:

1. jej nazwę i siedzibę oraz wskazanie osób upoważnionych do reprezentowania (likwidatorów, jeżeli zostali wcześniej ustanowieni),
2. oznaczenie miejsca, w którym znajduje się przedsiębiorstwo lub inny majątek dłużnika,
3. wskazanie okoliczności, które uzasadniają wniosek,
4. sprawozdanie finansowe lub bilans sporządzony dla celów postępowania upadłościowego,
5. spis wierzycieli,
6. oświadczenie o spłatach wierzytelności dokonanych w ciągu ostatnich 6 miesięcy,
7. spis podmiotów zobowiązanych majątkowo wobec organizacji,
8. wykaz tytułów egzekucyjnych przeciwko organizacji,
9. wyciąg z rejestru przedsiębiorców oraz z rejestru stowarzyszeń/fundacji.

Postępowanie upadłościowe

Uwzględniając wniosek o ogłoszenie upadłości właściwy sąd gospodarczy wydaje postanowienie, w którym wymienia osobę upadłego (podaje nazwę organizacji), wzywa jego wierzycieli do zgłoszenia swoich wierzytelności w oznaczonym terminie, wyznacza sędziego komisarza oraz syndyka masy upadłościowej. Data postanowienia sądu jest datą ogłoszenia upadłości.

Na skutek ogłoszenia upadłości organizacja traci prawo zarządzania, korzystania i dysponowania swoim majątkiem. Majątek ten stanowi masę upadłościową. Od momentu ogłoszenia upadłości wyznaczony przez sąd syndyk przejmuje cały majątek organizacji, zarządza nim i przeprowadza jego likwidację. Obowiązkiem zarządu upadłej organizacji jest wskazanie i wydanie syndykowi całego majątku organizacji, ksiąg handlowych (finansowych) oraz wszelkiej korespondencji i innych dokumentów. Syndyk zobowiązany jest zawiadomić o upadłości izbę skarbową, ZUS oraz wszystkich znanych wierzycieli. Ponadto obowiązkiem syndyka jest jak najszybsze sporządzenie spisu majątku upadłej organizacji oraz dokonanie oszacowania jego wartości. Na podstawie spisu majątku syndyk sporządza bilans, po czym przystępuje do likwidacji majątku. O zakończeniu postępowania upadłościowego orzeka sąd postanowieniem, które następnie jest ogłaszane w Monitorze Sądowym i Gospodarczym oraz w prasie lokalnej, doręczane organizacji, syndykowi oraz wierzycielom. Po uprawomocnieniu się postanowienia syndyk składa wniosek o wykreślenie organizacji z Krajowego Rejestru Sądowego.